

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΠΑΠΑΔΙΑΜΑΝΤΗΣ
ΑΠΑΝΤΑ
ΤΟΜΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΣ
ΚΡΙΤΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ
Ν. Δ. ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΟΠΟΥΛΟΣ
ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΔΟΜΟΣ
ΑΘΗΝΑ 1982
Σελ. 103-113

Ο ΣΗΜΑΔΙΑΚΟΣ

ΑΝΑΜΝΗΣΙΣ ΤΗΣ ΕΟΡΤΗΣ ΤΩΝ ΦΩΤΩΝ

ΔΙΗΓΗΜΑ ΠΡΩΤΟΤΥΠION

Ἀπὸ τῆς σμικροτάτης νήσου Δασκαλειοῦ ἢ ἀπὸ λέμβου ἐν τῷ λιμένι θεώμενός τις, τὴν ἑσπέραν τῆς 5 Ἰανουαρίου τοῦ ἔτους 186..., θὰ ἔβλεπε ποικίλα φῶτα διασχίζοντα καθ' ὅλας τὰς διευθύνσεις τὰς ὁδοὺς τῆς πολίχνης Σ...

Δὲν ἦτο τίποτε ἔκτακτον. Ζεύγη παιδίων μετὰ φανῶν καὶ δάδων περιερχόμενα τὰς οἰκίας, τὴν ἑσπέραν τῆς παραμονῆς, ἔψαλλον τὰ Φῶτα.

Δύο μειράκια, πρωτεξάδελφοι ἐκ μητρὸς, ὁ Σωτῆρος καὶ ὁ Ἀλέκος, ἀνέβαινον τὸ λιθόστρωτον τῆς παραθαλασσίας ὁδοῦ, τὸ ὑπερκείμενον ἀποτόμου κρημνώδους βράχου, καὶ φέρον εἰς τὴν ἄνω ἐνορίαν.

Ὁ Σωτῆρος ἦτο δωδεκαετής, ὁ Ἀλέκος δεκαετής. Ὁ πρῶτος ἔφερε τὸ νησιωτικὸν ἔνδυμα, ὁ δεύτερος ἦτο «φράγκος», δηλ. ἐφόρει κακόζηλα στενὰ ἐξ ἐγχωρίου ὑφάσματος, καὶ κασκέτον. Οὗτος ἐκράτει μόνον λεπτὴν ράβδον, ὁ δὲ Σωτῆρος ἦτο κάσσα, ἐκράτει δὲ καὶ τὸν φανόν.

Καθ' ὅλον τὸ ἔτος οἱ δύο ἐξάδελφοι ἦσαν πάντοτε μαλωμένοι μεταξύ των. Τὰς παραμονὰς τῶν Χριστουγέννων ὅμως ἐπήρχετο ἡ συνδιαλλαγή, περιήρχοντο κατὰ τὰς τρεῖς ἑορτὰς τὰς «συγγενικὰς οἰκίας», ἐτραγῶδουν τὰ συνήθη ἄσματα, ἐμάζευον ὀλίγα λεπτὰ, ἔκαμνον μερίδιον... καὶ πάλιν μετὰ τὰ Φῶτα ἐμάλωναν.

Καὶ τὴν ἑσπέραν ἐκείνην εἶχον περιέλθει ὅλας τὰς «συγγενικὰς οἰκίας», δηλ. τὸ ἥμισυ τῆς πολίχνης, ὡς τελευταίαν δὲ ἐκδρομὴν ἐπεφύλαττον πάντοτε τὴν διὰ τοῦ ὀλισθηροῦ λιθοστρώτου ἄνοδον. Ἦτο ἤδη ὀγδὴ ὥρα τῆς ἑσπέρας. Ἐκ τῆς ἀνόδου ἐκείνης κατήρχοντο πάντοτε μὲ βαρύτερα τὰ θυλάκια. Διότι ὁ καπετὰν Θανασός, ὁ θεῖός των, ἦτο μὲν ἀπαιτητικὸς ιδιότροπος, ἀλλὰ καὶ λίαν ἐλευθέριος.

Ὁ καπετὰν Θανασός, εὐπορος ναυτικὸς πενήκοντα καὶ πέντε ἐτῶν, ἀπολαύων ἤδη τὰ θέλητρα τῆς ἐστίας, παραχωρήσας τὴν πλοιαρχίαν εἰς τοὺς δύο πρεσβυτέρους υἱοὺς του, κατῴκει τὴν μεγάλην σχετικῶς οἰκίαν, μετ' εὐρυχώρου προαυλίου καὶ κήπου, εἰς ἣν ἔμελλον νὰ εἰσέλθωσιν ἤδη οἱ δύο νέοι.

Μόλις ἀπεῖχον δέκα βήματα τῆς αὐλείου θύρας καὶ σκιά τις προβαίνει ἔκ τινος κόγχης τῆς γείτονος οἰκίας, τῆς συνεχομένης μὲ τὸ προαύλιον τῆς οἰκίας τοῦ καπετὰν Θανασοῦ.

Μία χεὶρ ἤρπασε τὸν Σωτῆρον ἀπὸ τοῦ βραχίονος.

— Τί θέλεις, μπάρμπα; ἔκραξεν ἔντρομος ὁ νέος. Τὰ λεπτά μας... πάρε τα...

— Δὲν θέλω λεπτά, βρὲ ἄτιμε!... ἀπήντησε βραχνῆ καὶ λαρυγγώδης φωνῆ.

Ὁ Ἀλέκος μετὰ τῆς ράβδου του εἶχε τραπῆ, ἐννοεῖται, εἰς φυγὴν.

Ἀλλὰ μόλις ἀπεμακρύνθη ὀλίγα βήματα καὶ ἐστάθη, ἐνδοιάζων ἂν ἔπρεπε νὰ βάλῃ φωνὰς ἢ νὰ λάβῃ μᾶλλον λίθους νὰ ρίψῃ κατὰ τοῦ ἐπιδρομέως.

— Στόπ! μωρέ!... τῷ ἐφώνει ὁ παράδοξος ἄνθρωπος, ὅταν εἶχε σταματήσει ἤδη.

— Ἄφσε τον, μπάρμπα! τί σοῦ κάνει;... ἐφώνει μακρόθεν ὁ Ἀλέκος.

Ὁ ἀλλόκοτος ἄνθρωπος ἐφόρει ἰδιόρρυθμον ὅπως κόκκινον σαρίκιον περὶ τὴν κεφαλὴν, ὅπερ ἐτρόμαξε τοὺς δύο νέους, καὶ δὲν τὸν ἀνεγνώρισαν κατ' ἀρχάς. Οὕτω τοῦ κατέβη τὴν ἐσπέραν ἐκείνην νὰ φορέσῃ τὸ ζωνάρι του σαρίκι. Ἄλλοτε πάλιν εἶχεν ἄλλας ἰδιοτροπίας. Ἐφόρει τὲς κάλτσες ὡς χειρόκτια. Ἐκ τῆς φωνῆς ὅμως τὸν ἀνεγνώρισαν παρευθὺς καὶ οἱ δύο. Ἦτο «Ἐλόγου του».

Τοιοῦτον ἔφερε σκωπτικὸν ἐπίθετον ὁ εἰκοσιοκταέτης νέος Μανουὴλ Προυσαλῆς, ἐθελόκομπος ἀντιπαθητικὸς ἐργολάβος*, εἰς τὴν μικρὰν ἐκείνην φιλοσκώμμονα κοινωνίαν, ὅπου πᾶς ἄνθρωπος, πρὸς τῷ οἰκογενειακῷ ὀνόματι, ὅπερ μόνον εἰς τοὺς ἐπισήμους καταλόγους τῆς δημαρχίας ἀπαντᾶται, προικίζεται τοῦλάχιστον μὲ δύο ἢ τρία προσωνύμια.

* * *

— Δὲν θέλω τὰ λεπτά σου, βρέ... ἐπανέλαβεν Ἐλόγου του, στρίβων ὑπερηφάνως τὸν μακρὸν πυρρὸν μύστακά του... μὴ φοβᾶσαι, ἄκουσε... νά, τί θέλω.

Καὶ τῷ ἔτεινε μικρὸν ἐπιστόλιον ἐντὸς χρυσίζοντος διηνηθισμένου φακέλου.

— Νὰ τὸ δώσης, ἀπάνω πὸν θὰ πᾶς, εἶπε.

— Τίνος νὰ τὸ δώσω;

— Στὸ Μπραϊνάκι, βρέ... δὲν ξέρεις πὸν μ' ἀγαπάει;

— Ἀλήθεια; εἶπε μετὰ προσποιήτου θαυμασμοῦ ὁ Ἀλέκος, ὅστις εἶχε πλησιάσει ἐν τῷ μεταξύ.

— Σένα δὲν σοῦ μιῶ, εἶπεν αὐστηρῶς Ἐλόγου του.

— Καλά, τὸ δίνω, ἀπήντησεν ὁ Σωτήρος, εὐχαριστημένος διότι θὰ ἐγλύτωνε.

— Μὰ θέλω νὰ μοῦ φέρης καὶ σημάδι, προσέθηκεν Ἐλόγου του.

— Τί σημάδι;

— Αὐτὴ ξέρει.

Καὶ ἐπανέλαβε:

— Τὸ διαβάση δὲν τὸ διαβάση, θέλω νὰ μοῦ φέρης σημάδι ἀπόψε.

— Καλά.

— Κρατῶ ἀμανάτι τὸ φέσι σου, καὶ σὲ περιμένω ἐδῶ τριγύρω. Ἀκουῖς;

Καὶ ἀπέσπασεν αὐθαιρέτως τὸ φέσι ἀπὸ τῆς κεφαλῆς τοῦ Σωτήρου.

— Δός του τὸ φέσι του! ἀνέκραξεν ὁ Ἀλέκος.

— Σοῦτ ἐσύ!...

Ὁ Σωτήρος δὲν παρεπονέθη τίποτε καὶ ἔνευσε πρὸς τὸν σύντροφόν του[©] νὰ τὸν ἀκολουθήσῃ ἔσω τοῦ προαυλίου.

* * *

— Τώρα πῶς θὰ πάω ἀπάνου χωρὶς φέσι; εἶπεν ὁ Σωτήρος ἐντὸς τῆς αὐλῆς.

— Φορεῖ ὁ Σπύρος φέσι; παρετήρησεν ὁ Ἀλέκος.

Ὁ Σπύρος ἦτο συνηλικιώτης καὶ ἀχώριστος φίλος τοῦ Σωτήρου, φιλομαθέστατος, εὐφυής, πρωτόσχολος τῆς ἐποχῆς του, ὅστις ἠρέσκετο τότε νὰ μὴ ἔχῃ ἄλλο κάλυμμα τῆς κεφαλῆς εἰμὴ τὴν πλουσίαν λινόχρουν

καὶ φαιᾶν κόμην του.

Φεῦ! οἱ δύο ἐκεῖνοι συμμαθηταί, τοὺς ὁποίους οὐχὶ ἄνευ παιδικῆς κακεντρεχείας προσήγγιζεν οὕτως ὁ Ἀλέκος, ἔμελλον μετὰ δεκαετίαν νὰ κατέλθωσιν ἐκ Γερμανίας, μὲ ὑψηλοὺς πίλους καὶ μὲ ξένα ἔξοδα, *doctores philosophiae et omnium utilium rerum**... καὶ ὁ πτωχὸς Ἀλέκος, ὅστις οὔτε διδάσκαλος κατώρθωσε νὰ γίνῃ, ἂν καὶ ἐνεγράφη ποτὲ εἰς τὴν Φιλοσοφικὴν σχολὴν, ἔμελλε νὰ μείνῃ ξεσκούφωτος καὶ ἄσημος... συρράπτῃς ἐπιφυλλίδων!...

— Ὁ Σπύρος, ἀπήντησεν ὁ Σωτῆρος, δὲν φορεῖ πάντοτε.

— Καὶ σὺ μὴ φορῆς μιὰ φορὰ.

Εἶτα εὐθὺς τῷ ἦλθεν ἄλλη ἰδέα.

— Στάσου, βάζω κ' ἐγὼ τὸ κασκέτο μου στὴν τσέπη, καὶ παρουσιαζόμεθα καὶ οἱ δύο ξεσκούφωτοι.

Καὶ ἔκαμεν ὡς εἶπε.

— Τώρα θὰ τὸ δώσης τὸ ραβασάκι; ἠρώτησε καὶ πάλιν ὁ Ἀλέκος.

— Αὐτὸ δὲν τὸ κάνω ἐγὼ ποτέ, ἀπήντησεν ὁ φρόνιμος Σωτῆρος.

— Αὐτὸ ἤθελα σοῦ πῶ κ' ἐγὼ, γιὰ νὰ διαβάσωμε τί γράφει μέσα.

— Ὅχι δά... κι αὐτὸ δὲν πρέπει... εἶπεν αὐστηρῶς ὁ Σωτῆρος.

— Γιατί;

— Καὶ τί θὰ διαβάσης; Δὲν ξέρεις τί γράφει μέσα; Δὲ διάβασες ποτέ σου τὸν «Σκανδαλώδη ἔρωτα» καὶ τὴν «Φιλομειδῆ Ἀφροδίτην»;

— Ναί.

— Ἐγὼ νὰ σοῦ πῶ τί θὰ γράφῃ. «Ψυχὴ μου, μάτια μου, καρδιά μου, συκώτι μου» καὶ ὕστερα θὰ ἔχῃ κάτι στίχους ἀπὸ τὰ βιβλία ποὺ σοῦ εἶπα: «Εἶσαι καρπὸς τοῦ ἔρωτος, παιδί τῆς Ἀφροδίτης», ἢ «Ἐχεις ἀνάστημα μικρόν, ἀλλὰ ψυχὴν μεγάλην, ὡς ἄρωμα πολύτιμον εἰς πάγχρυσον φιάλην» καὶ ὕστερα θὰ λέγῃ, «Ἀπὸ τὰ μπεντένια πέφτω, πέφτω γιὰ νὰ σκοτωθῶ, κ' ἡ ἀγάπη μου φωνάζει, πιάστε τον γιὰ τὸν Θεό!». Αὐτὰ θὰ γράφῃ.

Ὁ Σωτῆρος ἐμνημόνευσεν ἀνωτέρω δύο συλλογὰς τοῦ Γαλατᾶ, ἐξ ἐκείνων αἵτινες τοιαῦτα δίστιχα περιέχουν τῷ ὄντι, ὧν πολλὰ μὲν κακόζηλα, πλεῖστα δὲ ἀνόητα καὶ ὅλα γελοῖα.

Καὶ ὁμως ἡ περιέργεια τοῦ Ἀλέκου δὲν ἀνεπαύετο.

* * *

Παρὰ τὴν ἐστίαν πατριαρχικῶς καθήμενος ὁ μπαρμπα-Θανασός, ἔχων ἀντικρὺ τὴν πιστὴν συμβίαν του, καὶ περιστοιχούμενος ὑπὸ τῶν τεσσάρων θυγατέρων του καὶ τῶν τεσσάρων νεωτέρων υἱῶν του, διότι οἱ δύο πρεσβύτεροι ἔλειπον μὲ τὸ καράβι, ὡς ἀνωτέρω εἴπομεν, ἀπήλαυε τῆς μακαρίας ἡδονῆς τοῦ οἴκου, ἦν μόνος ὁ ἐπὶ μακρὸν στερηθεὶς αὐτῆς εἶναι εἰς θέσιν νὰ ἐκτιμήσῃ.

Ὁ καπετὰν Θανασός δὲν εἶχε μετρίας ἀπαιτήσεις. Ἦθελε πλὴν τοῦ κοινοῦ ἄσματος τῶν Φώτων, ἐν δι' ἑαυτόν, ἐν διὰ τὴν σύζυγόν του, ἐν διὰ τὸ καράβι, ἀνὰ ἐν διὰ τοὺς ἕξ υἱούς του, ἀνὰ ἐν διὰ τὰς τρεῖς θυγατέρας του, καὶ δύο διὰ τὴν τρίτην κόρην του, τὸ Μπραϊνάκι, τὸ ὅλον δεκαπέντε ἄσματα.

Ποῦ νὰ τὰ ὀρμαθιάσουν τόσα, οἱ δύο αὐτοσχέδιοι μελωδοί;

Ἐφέτος εἶχον ἀντλήσει ἐκ τῶν ἀκενώτων πηγῶν τῆς μνήμης τῆς γηραιᾶς μάμμης, καὶ κατώρθωσαν σχεδὸν νὰ φθάσωσι τὸν ἀριθμόν.

Εἶναι ἀληθὲς ὅτι ὁ καπετὰν Θανασός παρέτασεν ἐπὶ τῆς ἐστίας τόσα εἰκοσιπενταράκια τούρκικα ἢ ἑλληνικὰ τοῦ Ὁθωνος, ὅσα ἦσαν καὶ τὰ παρ' αὐτοῦ ἀπαιτούμενα ἄσματα, καὶ ἔλεγεν: «Αὐτὸ γιὰ μένα, αὐτὸ γιὰ τὴν καπετάνισσα, αὐτὸ γιὰ τὸ καράβι... αὐτὸ γιὰ τὸν Κωνσταντῆ, γιὰ τὸ Γιάννη, γιὰ τὸν Παναγή, γιὰ τὸν Βασίλη, γιὰ τὸν Ἀνδρέα, γιὰ τὸ Γιωργή... αὐτὸ γιὰ τὴν Φλωρού, γιὰ τὴ Σινιωρίτσα,... αὐτὰ τὰ δυὸ γιὰ τὸ Μπραϊνάκι... κι αὐτὸ γιὰ τὸ Γηρακώ...».

Ἡ σύζυγος τοῦ καπετὰν Θανασοῦ ἐρρέμβαζε παρὰ τὸ πτερύγιον τῆς ἐστίας. Οἱ λογισμοὶ τῆς ἵπταντο πρὸς τοὺς δύο υἱούς τῆς, οἵτινες ἐταξίδευον ἐφέτος «χειμωνιάτικα». Ὅλα σχεδὸν τὰ πλοῖα ἦσαν δεμένα, περιμένοντα τὴν αὔριον «νὰ φωτισθοῦν τὰ νερὰ» καὶ εἶτα ν' ἀποπλεύσωσι. Τὸ ἰδικόν των τὸ πλοῖον ἦτο «πρωτοτάξιδο», εἶχε καθελκυσθῆ τὸν παρελθόντα Αὐγουστον, τὸν Σεπτέμβριον εἶχεν ἐκπλεύσει, καὶ φυσικῶς δὲν ἠδύνατο νὰ παραχειμάσῃ εἰς τὸν λιμένα «πρώτη χρονιά».

Ἄλλ' ἐκεῖνο ὅπερ ἔφερεν εἰς τοὺς ὀφθαλμούς τῆς δάκρυα ἦτο τὸ ἐξῆς ἄσμα, ὀφειλόμενον εἰς τὴν μνήμην τῆς μάμμης, καὶ ὅπερ ἐτραγούδησαν οἱ δύο νέοι:

Κυρά μου, τὰ παιδάκια σου κυρά μου, τ' ἀκριβά σου,

καράβι τριοκάταρτο στὸ πέλαγο ἀρμενίζου

καὶ μὲ τ' ἀφέντη τὴν εὐχὴ γρόσα πολλὰ θὰ φέρουν·

κι ὁ κύρ Βοριᾶς τὰ κύματα φυσάει καὶ τὰ σπρώχνει.

Σπρώχνε, Βοριᾶ, τὰ κύματα νὰ μῶρθη τὸ παιδί μου,

τ' ἀγαπημένο μου πουλί καὶ τὸ ξαπεταρούδι,

ἀνάθρεμμα τῆς ἀγκαλιᾶς, τῆς ξενιτειᾶς λουλούδι!...

Ἐνθουσιῶν ὁ καπετὰν Θανασὸς ἠγέρθη αὐτομάτως καὶ ἐλθὼν προσεκόλλησε σφάντζικον ἐπὶ τοῦ μετώπου τοῦ Σωτήρου, μειδιῶντος καὶ ἀνεχομένου· τὸ αὐτὸ ἠθέλησε νὰ κάμη καὶ εἰς τὸν Ἀλέκον, ἀλλ' οὗτος φοβερῶς μορφάσας ἀπέστρεψε τὸ πρόσωπον καὶ εἶπε:

— Δὲν εἶμ' ἐγὼ βιολιτζής, μπάρμπα!

* * *

Ἀφοῦ ἐκαλονύκτισαν τὴν οἰκογένειαν, τὸ Μπραϊνάκι ἔλαβε λυχνίαν καὶ ἠθέλησε νὰ προπέμψη μέχρι τῆς αὐλείου θύρας τοὺς δύο ἐξαδέλφους τῆς. Κατόπιν αὐτῶν ἔτρεξε καὶ ἡ ὀκταέτις Γηρακῶ.

— Μὴ μᾶς πᾶς ἀπ' τὴν ἔξω σκάλα, τῆ εἶπε τότε μυστηριωδῶς ὁ Σωτήρος, μὴ μᾶς πᾶς ἀπ' τὴ μεγάλη πόρτα.

— Γιατί;

— Ἄνοιξε τὴν κλαβανή, ποὺ σοῦ λέγω.

Εἶχον ἐξέλθει εἰς τὸν πρόδομον. Τὸ Γηρακῶ, εἰς ἓν νεῦμα τῆς ἀδελφῆς τῆς, ἤνοιξε τὴν καταπακτὴν, καὶ κατῆλθον εἰς τὸ ἰσόγειον.

— Νὰ μᾶς βγάλης ἀπ' τὴ μικρὴ πόρτα, ἐπανέλαβεν ὁ Σωτήρος.

— Τί τρέχει; Γιατί, ἀλήθεια, εἶσαι χωρὶς φέσι;

— Τ' ἄφησα στὸ σπίτι.

— Τοῦ ἐπῆραν τὸ φέσι του! ἀνέκραξε μὴ κρατηθεῖς ὁ Ἀλέκος.

Ὁ Σωτήρος συνωφρυνώθη.

— Γηρακῶ, εἶπε, ξέχασα νὰ ρωτήσω τὸν πατέρα σου, σύρε μιὰ στιγμή... νὰ τὸν ρωτήσης τί ὥρα συνεννοήθησαν οἱ 'πίτροποι μὲ τοὺς παπάδες νὰ σημάνουν τὸ πρῶι.

— Καὶ τί ὥρα θ' ἀπολύση ἡ λειτουργία... καὶ τί ὥρα θὰ ψαλῆ ὁ ἁγιασμός...

καὶ τί ὥρα θὰ ρίζουν τὸ Σταυρὸ στὴ θάλασσα... εἶπεν ὁ Ἀλέκος.

Ἔλα ταῦτα τὰ τί-ὥρα ἦσαν τόσον δυσμήχανα διὰ τὴν μικρὰν Γηρακῶ, ὅσον καὶ τὰ δεκαπέντε ἄσματα διὰ τοὺς δύο νέους...

— Πῶς νὰ πῶ; πῶς νὰ πῶ; ἠρώτησε τὸ Γηρακῶ!

— Τρέξε γλήγορα! ἐπανελάβε κτυποῦσα διὰ τοῦ ποδὸς τὸ ἔδαφος ἢ ἀδελφή της.

Ἡ Γηρακῶ ἀνῆλθε τὴν κλίμακα.

Τὸ Μπραϊνάκι ἔμεινε μόνη μὲ τοὺς δύο νέους.

Τὸ Μπραϊνάκι ἦτο δεκατετραετῆς κόρη, ἀρκετὰ ἀνεπτυγμένη ἤδη τὸ ἀνάστημα, ξανθὴ, ὑπώχρος καὶ λεπτοφυής. Οἱ δύο μακροὶ πλόκαμοί της, κρεμάμενοι ἐπὶ τῶν νώτων, ἔφθανον κάτω τῆς ὀσφύος. Ἐφόρει λευκοτάτην πάντοτε ἐσθῆτα μετὰ τοσαύτης ἰδιορρύθμου χάριτος, ὥστε δὲν ὑπῆρχε ναύτης ἐπιστρέφων ἐκ μακροῦ ταξιδίου, ὅστις νὰ μὴ τῆς κάμη πατινάδα*, καὶ δὲν ὑπῆρχε μαθητῆς τοῦ ἑλληνικοῦ σχολείου, ὅστις ἐν μέσῳ τῶν τετραδίων καὶ τῶν βιβλίων του νὰ μὴ ἀναπολῆ τὴν εἰκόνα της.

— Θὰ μοῦ πῆς τί τρέχει; ἐπανελάβεν αὕτη.

— Νά, μᾶς ἠῦρεν Ἐλόγου του, εἶπεν ὁ Σωτήρος.

— Ποίος; ὁ Διπλοκαημὸς;

Διπλοκαημὸς ἦτο τὸ δεύτερον παρωνύμιον τοῦ Ἐλόγου του, ὅπερ τῷ εἶχον δώσει τὰ κοράσια, διότι αὐτὸς πάντοτε ὠρθριζε μέχρι τοῦ λυκαυγοῦς τραγουδῶν ὑπὸ τὰ παράθυρά των τὴν γνωστὴν ἐπωδόν:

«Ἐύπνα, πού δὲν ἐχόρτασες —διπλὸς καημὸς— ἄχ! τὸν ὕπνο νὰ κοιμᾶσαι», καὶ εἶχε τὴν καλωσύνην νὰ τὰς ἐξυπνᾷ ἀείποτε τὸ πρῶν διὰ τῆς παραπλησίας μὲ γκάϊδα φωνῆς του...

— Καὶ τί σᾶς εἶπε; ἐπανελάβε τὸ Μπραϊνάκι.

Ὁ Σωτήρος διηγήθη ἐν ὀλίγοις τὴν σκηνήν, ἐφυλάχθη μόνον μὴ ἀναφέρῃ τι περὶ τῆς ἐρωτικῆς ἐπιστολῆς.

— Μᾶς εἶπεν ὅτι καίεται ὁ ἄνθρωπος γιὰ σένα.

Ἐκάγχασαν καὶ οἱ τρεῖς.

— Καὶ μᾶς εἶπε νὰ τοῦ στείλῃς καὶ σημάδι, προσέθηκεν ὁ Σωτήρος.

— Σημάδι; Γουυύ!

Καὶ εἶτα ἐπανέλαβε:

— Σημάδι ἔχει ἀπ' τὸ Θεό, καὶ σημαδιακός* κι ἀταίριαστος εἶναι.

Ἦνίττετο τὴν βλάβην, ἣν εἶχεν ἐκ γενετῆς ὁ Ἐλόγου του εἰς τὸν ἀριστερόν ὀφθαλμόν.

Καὶ πάλιν προσέθηκε μὲ τόσην χάριν, ὥστε δὲν ἐφαίνετο κὰν τὸ χυδαῖον τῆς εἰκόνας:

— Δὲν ἔχω δῶ τὸ γάιδαρό μου, νὰ βγάλω καμπόσες τρίχες ἀπ' τὴν οὐρά του, νὰ τοῦ στείλω σημάδι.

— Ἐκεῖνος δὲν χρειάζεται τρίχες, χρειάζεται τριχιές, εἶπεν ὁ Ἀλέκος, ὅστις θὰ εἶχεν ἀκούσει ἀπὸ πρεσβυτέρους τὸ δημῶδες τοῦτο λογοπαίγιον.

— Γι' αὐτὸ ἤθελα νὰ τοῦ στείλω τρίχες, γιὰ νὰ κάμη τριχιές, ἀπήντησε μεθ' ἐτοιμότητος ἡ παιδίσκη.

— Μᾶς εἶπε πῶς τὸν ἀγαπᾶς, εἶπε πάλιν ὁ Ἀλέκος.

— Πᾶ χαθῆ! ὁ στερεμένος*, ὁ λοχεμένος*, ἤρχισε νὰ καταρᾶται τὸ Μπραϊνάκι εἰς τὸ γυναικεῖον ἰδίωμα. Κακὸ χρο' νὰ 'χη, δυὸ νὰ 'ν' οἱ ὠρες του!

Ἀποτεινομένη δὲ πρὸς τὸν Σωτῆρον ἠρώτησε:

— Τώρα πῶς θὰ πᾶς, ἀρέ, στὴν ἐκκλησιὰ χωρὶς φέσι;

— Στὴν ἐκκλησιὰ θὰ εἶναι χωρὶς φέσι, εἶπεν ὁ Ἀλέκος.

— Νὰ σοῦ φέρω ἓνα παλιὸ τοῦ Παναγῆ, σοῦ κάνει τάχα;

Ὁ Σωτῆρος ἀπεποιήθη.

Ἐπέστρεψε τότε καὶ τὸ Γηρακώ. Κανεὶς δὲν ἐπρόσεξεν εἰς τὰς ἀπαντήσεις, τὰς ὁποίας ἐκόμιζε.

— Νὰ σᾶς βγάλω ἀπ' τὴν μικρὴ πόρτα;

Ἐξῆλθον διὰ τοῦ ἰσογείου ἀθορύβως, ἀφοῦ τὸ Μπραϊνάκι ἔσβεσε τὸν λύχνον, καὶ ὁ Σωτῆρος ἐκράτει τὸν φανὸν ὑπὸ τὸ ἐπανωφόρι του. Τοῦτο διὰ νὰ εἶναι ἀπαρατήρητος ἔξωθεν.

Ἡ νέα κόρη ἤνοιξεν ἀσοφητὶ τὴν μικρὰν θύραν τῆς αὐλῆς.

— Ἦσυχα κάμετε, νὰ κοιτάξω, μὴν τὸ πῆρε πονηρὰ ὁ Διπλοκαημὸς, καὶ κάνει καρτέρι ἀπὸ κάτω.

Οἱ δύο δρομίσκοι ἔφερον τῷ ὄντι πρὸς μικρὸν ὄχθον γῆς, κάτωθεν τοῦ ὁποίου ἐσχηματίζετο ἀποτόμως κατωφερῆς χείμαρρος. Περιπατῶν τις ἐπὶ τοῦ μέρους ἐκείνου ἠδύνατο νὰ ἐπιτηρῇ καὶ τὰς δύο θύρας.

— Νὰ σὰς δώσω συνοδία; εἶπε τὸ Μπραϊνάκι. Θέλετε νὰ ῥθοῦν μαζί καὶ τὰ ἀδέρφια μου;

— Δὲν εἶν' ἀνάγκη, εἶπεν ὁ Σωτῆρος. Δὲν πρέπει νὰ γίνῃ λόγος στὸ σπίτι. Καὶ ποιὸς τὸν φοβᾶται;

Τὸ Μπραϊνὼ προέβαλε τὴν κεφαλὴν διὰ τῆς θύρας, μόλις διανοιγείσης.

Πράγματι Ἐλόγου του τὸ ἐπῆρε πονηρὰ, καθὼς εἶπεν ἡ νέα.

Ἐσουλατσάριζεν Ἐλόγου του ὑπὸ τοὺς τοίχους τῆς παρακειμένης οἰκίας, ἐπιβλέπων ἀμφοτέρως τὰς θύρας τῆς αὐλῆς.

— Γηρακῶ, εἶπε τότε τὸ Μπραϊνάκι, πάρε τὸ φανάρι, σήκωσέ το ψηλά, νὰ πᾶς νὰ χτυπήσης μὲ βρόντο τὴ μεγάλη πόρτα, καὶ νὰ φωνάξης τρεῖς φορές, Καληνύχτα, καληνύχτα, καληνύχτα σας!

Τὸ Γηρακῶ, χωρὶς νὰ ἐννοῇ τίποτε, ἐξετέλεσε πιστῶς τὴν παντομίμαν καὶ τὸ λογύδιον.

Ἐλόγου του ἐξαπατηθεὶς, ἔτρεξε πρὸς τὴν μεγάλην θύραν, βέβαιος περὶ τοῦ θηράματος.

— Τώρα ἄμορος* νὰ γένῃς, ἀρέ! εἶπεν εἰς τὸ γυναικεῖον ἰδίωμα τὸ Μπραϊνάκι.

Οἱ δύο νέοι ἐτράπησαν διὰ τῆς μικρᾶς θύρας εἰς φυγὴν, κερδίσαντες ἑκατὸν βήματα τοῦλάχιστον διὰ τοῦ στρατηγήματος τούτου, καὶ ἔχοντες ἀσυγκρίτως ἐλαφροτέρους τοὺς πόδας ἀπὸ τὸν Ἐλόγου του.

* * *

Τὴν πρωΐαν ὁ Ἀλέκος, ὅστις ἦτο ὑπνοφάγος, ἀργὰ ὑπῆγεν εἰς τὴν ἐκκλησίαν, ἀλλ' ὁ Σωτῆρος, «τῆς εὐχῆς τὸ παιδί», ὡς τὸν ἐκάλει ἡ μήτηρ του, ὑπῆγε συγχρόνως μετὰ τοῦ νεωκόρου πρὸ τῶν ψαλτῶν καὶ τοῦ καπετὰν Θανασοῦ ὅστις ἦτο ἐπίτροπος.

Μετὰ τὴν λειτουργίαν καὶ τὸν ἀγιασμόν, ἡ ἱερὰ πομπὴ ἐξῆλθε πρὸς τὴν ἀποβάθραν, ὅπου ἔμελλε νὰ τελεσθῇ ἡ κατάδυσις τοῦ Τιμίου Σταυροῦ.

Μέγα ἐνέπνεεν ἐνδιαφέρον ἡ ἑορτὴ αὕτη. Ὅχι τόσον διὰ τὸ μεγαλεῖον τῆς ἱερᾶς πομπῆς, ὅχι τόσον διὰ τὸ τίς θ' ἀναλάβῃ τὸν Σταυρὸν ἀπὸ τοῦ κύματος, ὅσον διὰ τὸ... τίς θὰ ἀρπάσῃ τὸν Σταυρὸν ἀπὸ τῶν χειρῶν τοῦ πρώτου λαβόντος, διότι οὗτος μὲν ἀπεκλείετο, ἐκεῖνος δὲ, ὁ εὐτυχῆς, ἔμελλε ν' ἀργυρολογήσῃ καὶ νὰ μεθοκοπήσῃ ἐπὶ δύο ἡμέρας.

Δύο ἦσαν οἱ ἥρωες τῆς ἡμέρας· ὁ Φτίκας καὶ ὁ Σοροκάς. Οὗτοι διηγωνίζοντο κατ' ἔτος περὶ τοῦ γέρατος.

Καὶ ἔφερον πασίδηλα τὰ ἴχνη τῆς μακροετοῦς ταύτης πάλης. Ὁ μὲν Φτίκας εἶχεν ἑπτὰ δακτύλους εἰς τὰς δύο χεῖράς του, ὁ δὲ Σοροκάς ἓνα ὀφθαλμὸν ὀλιγώτερον τῶν πολλῶν ἀνθρώπων.

Δωδεκάς λέμβων ἴστατο πλησίον τῆς ἀποβάθρας. Αὗται περιεῖχον τὸ πλήρωμα τῶν δύο μπουλουκίων· διότι ὁ Φτίκας καὶ ὁ Σοροκάς εἶχον μπουλούκια, ἦσαν σχεδὸν πολεμάρχαι.

Ἄλλαι πολυάριθμοι λέμβοι ἴσταντο ἀπωτέρω, φέρουσαι μόνον θεατάς. Καὶ ὅλη ἡ ἀποβάθρα, καὶ ὅλη ἡ παραθαλάσσιος ἀγορὰ, καὶ ὅλοι οἱ ἐξῶσται καὶ τὰ παράθυρα, πλήρη κόσμου. Ὅμιλοῦμεν σχετικῶς διότι ἡ πολίχνη μας δὲν ἔχει πλείονας ἢ τέσσαρας χιλιάδας κατοίκων.

Ὁ Σωτήρης καὶ ὁ Ἀλέκος ἴσταντο πλησίον τοῦ ἱερέως, καὶ ἐκοίταζον νὰ ἴδωσί που τὸν Ἐλόγου του.

* * *

Ὁ Τίμιος Σταυρὸς ἔπεσε τέλος εἰς τὸ κῦμα καὶ ἡ μάχη ἤρχισεν.

Εὐτυχῶς ὑπῆρξε σύντομος κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο.

Ὁ μπουλουκτοῦς τοῦ Φτίκα, ὅστις ἤρπασε πρῶτος τὸν Σταυρὸν, εὐρίσκετο ἀρκετὰ πλησίον τῆς λέμβου του, καὶ εἶχεν ἀρκετὴν ἐπιδεξιότητα, ὥστε οὐδεὶς τῶν ἀνθρώπων τοῦ Σοροκά ἐπρόφθασε νὰ τοῦ κόψῃ τὰ δάκτυλα ἢ νὰ τοῦ δοκιμάσῃ τὸν γρόνθον, διὰ νὰ τοῦ τὸν ἀποσπάσῃ.

Ἄμα πατήσας εἰς λέμβον, εὐρίσκετο εἰς οὐδέτερον ἔδαφος, ἢ μᾶλλον εὐρίσκετο εἰς τὴν οἰκίαν του, καὶ δὲν ἐπετρέπετο πλέον μάχη.

Τὸ μπουλούκι τοῦ Φτίκα ἠλάλαξεν ἐν θριάμβῳ. Ἦτο τέταρτον ἔτος τοῦτο ἀφότου κατὰ σειρὰν ἐνίκα. Ὁ Φτίκας ἦτο ἄνθρωπος εὐτυχῆς τὴν ἡμέραν ἐκείνην.

* * *

Καὶ ὁμῶς ἦτό τις εὐτυχέστερος τοῦ Φτίκα, ἐπὶ δέκα λεπτὰ τῆς ὥρας τοῦλάχιστον. Ἦτο Ἐλόγου του.

Ὅταν ἐπέστρεφεν εἰς τὸν ναὸν ἢ πομπή, ὁ Σωτῆρος, ὅσον καὶ ἂν ἐβάδιζε πλησίον τοῦ ἱερέως, εὐρέθη ἀντιμέτωπος τοῦ νυκτερινοῦ ἐπιδρομέως του.

Ὁ Σωτῆρος εἶχε σχεδιάσει νὰ κλείσῃ τὸ ἐπιστόλιον τοῦ Ἐλόγου του, τὸ ὁποῖον δὲν κατεδέχθη ν' ἀνοίξῃ, εἰς ἄλλον φάκελον, νὰ κάμῃ ἐπιγραφὴν πρὸς τὸν Διπλοκαημόν, διὰ λεπτῆς ἐπιτετηδευμένης γραφῆς, ἥτις νὰ φαίνεται ὡς γραφὴ κορασίου, νὰ τὸν ἐξαπατήσῃ, δίδων αὐτῷ τὸν φάκελον, ὡς ἀπάντησιν τάχα τῆς νεαρᾶς κόρης, καὶ νὰ λάβῃ ὀπίσω τὸ φέσι του.

Ταῦτα ἐσκέπτετο νὰ πράξῃ μετὰ τὸ τέλος τῆς ἱερᾶς πομπῆς.

Ὅταν ὁμῶς εὐρέθησαν ἤδη πλησίον ἀλλήλων, ὁ Ἀλέκος ὅστις ἔβλεπε τὴν τσέπην τοῦ μικροῦ μασσαλιωτικοῦ ἐπενδύτου τοῦ Ἐλόγου του κάπως φουσκωμένην, ὑπεψιθύρισε πρὸς τὸν Σωτῆρον:

— Στὴν τσέπη τὸ ἔχει τὸ φέσι σου.

Ὁ Σωτῆρος ἐσκέφθη ὅτι αὕτη ἦτο ἡ καλύτερα εὐκαιρία, καὶ ἂς ἔλειπεν ὁ δεύτερος φάκελος, διότι ἐν μέσῳ τόσοῦ κόσμου ὁ Διπλοκαημὸς δὲν θὰ ἦνοιγεν ἀμέσως τὸ γράμμα.

Ἐλόγου του ἐκοίταζε προκλητικῶς τὸν Σωτῆρον. Ἐφαίνετο περιμένων ἀκόμη τὸ σημάδι.

Ὁ Σωτῆρος ἐξήγαγε τοῦ κόλπου του τὸ ἐρωτικὸν ἐπιστόλιον, τὸ ἐδίπλωσε μὲ τέχνην, μὲ τὴν ἐπιγραφὴν ἔσωθεν, τὸ ἐσκέπασε καλῶς μὲ τὴν παλάμην, καὶ εἶπεν εἰς τὸν Ἐλόγου του:

— Νά, πάρε τὴν ἀπάντησιν. Δός μου τὸ φέσι μου.

Ἐλόγου του ἤρπασε τὸ ἐπιστόλιον, τὸ ᾤθησεν ἀμέσως εἰς τὸ θυλάκιον τοῦ περιστηθίου, καὶ τῷ ἔδωκε τὸ φέσι.

Καὶ οὕτως ἔλαβεν ἕκαστος τὸ ἴδιον ἑαυτοῦ πρᾶγμα. Ὁ Σωτῆρος τὸ φέσι του, καὶ ὁ Διπλοκαημὸς τὴν ἐπιστολήν του.

Μετ' ὀλίγας ἡμέρας, τώρα μετὰ τὴν κατάδυσιν τοῦ Σταυροῦ, θ' ἀπέπλεεν Ἐλόγου του καὶ ὁ Σωτῆρος δὲν τὸν ἐφοβεῖτο πλέον.

(1889)